ומתן סביב [א] ותנופה והגשה ר"י אומר (א) אין מנחה בבמה וכיהון ובגדי שרת וכלי שרת וריח ניחוח [ב] ומחיצה לדמים וריחוץ ידים ורגלים ° אבל הזמן הנותר והטמא שוין בזה ובזה: **גמ'** מאי חוץ מגתה אמר ר"ל חוץ ממקום הבדוק לה אמר לו רבי יוחנן והלא כל א"י בדוקה היא אלא א"ר יוחנן כגון ששחטה לפנים מן [ג] חומת ירושלים ולוקמה כגון ששחטה חוץ לחומה שלא כנגד הפתח דאמר רב אדא בר אהבה שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר [1] ושחט והזה מה הזאתה כנגד הפתח אף ° שחיטתה כנגד הפתח וכי תימא דלא מקיש והא אתמר (שחטה שלא כנגד הפתח רבי יוחנן אמר [א] פסולה ושחט והזה ר"ל אמר כשרה [1] אל מחוץ למחנה ושחט ואיתמר נמי) [ג] שרפה שלא כנגד הפתח רבי יוחנן אמר [ב] פסולה ור' אושעיא אמר כשרה ר' יוחנן אמר פסולה ושרף והזה [ד] ורבי אושעיא אמר כשרה [ה] [2] על פרשה ישרף מקום שפורשת למיתה שם תהא שריפתה אמרי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חוץ לחומה דרחוקי רחקה [ו] אלא אפי' לפנים מן החומה דקרובי קרבה ואימא תתכשר קמ"ל אמר מר [ג] אמר לו רבי יוחנן והלא כל א"י בדוקה היא במאי קמיפלגי מר סבר ירד מבול לא"י ומר סבר לא ירד אר"נ בר יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו [3] בן אדם אמר לה את ארץ לא מטוהרה היא לא גושמה ביום זעם רבי יוחנן סבר אתמוהי מתמה קרא א"י [ז] מי לא מטוהרה [ח] את כלום ירדו עליך גשמים ביום זעם ור"ל סבר כפשטיה ארץ לא מטוהרה את מי לא ירדו עליך גשמים ביום זעם איתיביה ר"ל לר' יוחנן [ד][ג] חצירות היו בירושלים בנויות על [ט] הסלע ותחתיהן חלול מפני קבר התהום ומביאין נשים מעוברות ויולדות ומגדלות שם בניהם לפרה ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותינוקות יושבין עליהן וכוסות של אבן בידן [י] ומלאו וישבו במקומן אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ד] מעלה עשו בפרה איתיבי' רבי יוחנן לריש לקיש [ה] פעם אחד מצאו עצמות בלשכת דיר העצים ובקשו לגזור טומאה על ירושלים עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בושה וכלימה היא לנו שנגזור טומאה על עיר אבותינו איה מתי מבול איה מתי נבוכדנצר מדקאמר [יא] הכי לאו למימרא דלא הוו ולטעמיך הרוגי נבוכדנצר הכי נמי דלא הוו אלא הוו (א) ופנינהו הכא נמי הוו ופנינהו ואי [יב] אפנו

ומתן סובב [יג] **מתן סביב.** שתהא נראית המתנה לשתי רוחות המזבח דהיינו ב' מתנות שהן ארבע: **תנופה והגשה.** למנחות: **אין מנחה בבמה.** מפרש בגמ' [קיט:] מנא ליה: **וכיהון.** כהונה דאפי' זר בבמת יחיד כשר: **בגדי שרת.** בגדי כהונה: **ריח ניחוח.** כדאמרינן בפרק בית שמאי (לעיל דף מו:) לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם ריח לאפוקי אברים שצלאן והעלן שאין בהם משום ריח ניחוח [יד]: **ומחילה לדמים.** חוט הסיקרא להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: **הזמן.** שנפסלין במחשבת חוץ לזמנו וחייבין על קדשים [טו] משום נותר וטמא שוין בשתיהם: **גמ' ממקום הבדוק לה.** לשוחטה שם שאין תחתיה קבר התהום: **בדוקה היא.** לקמן מפרש פלוגתייהו: **לפנים מן החומה.** של ירושלים דכתיב בה (במדבר יט) והוציא אותה וגו': **שלא כנגד הפתח.** של היכל: **הזאה.** מפרש [טז] בה אל נוכח וגו': **ושרף והזה.** בתר והזה סמך ושרף: **מקום שפורשת למיתה.** מקום שנפשה יוצאה בגמר פירכוסה וליציאת נפשה שלא [יז] קבע לה הכתוב מקום: **לא מיבעיא לחוץ** [יח] **לחומה.** שלא כנגד הפתח: **דרחוקי רחקה.** מכנגד (ב) הקדושה: **ר"ל סבר ירד מבול לא"י.** ונשקעו בה עצמות המתים: **ותחתיהן חלל.** שאם יש קבר מפסיק החלל ושוב אין טומאה בוקעת למעלה מן [יט] החלל אבל טומאה רצוצה בוקעת ועולה עד לרקיע (ו): **ומגדלות שם בניהם לפרה.** דמשום (ז) דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים עשו בה שאר מעלות הרבה שאין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישתו והוו [כ] אלו תינוקות נוגעין בו ומזין עליו: **ועל גביהן דלתות.** להפסיק בין התינוקות לקרקע שלא יאהילו על קבר התהום בלכתם למלאות מים חיים לקידוש מן השילוח. אלמא לאו כולה בדוקה היא: **וכוסות של אבן.** שכל מעשה פרה בכלי גללים בכלי [כא] אבנים שאין מקבלים טומאה כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא דסדר יומא (דף ג.): **מעלה עשו בפרה.** משום קולא דאקילו בה משום צדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית והיו מטמאין את הכהן ומטבילין אותו ושרפה [כב] טבול יום עשו בה מעלות אחרות דלא לזלזלו בה ומיהו אם שחטה במקום שאין בדוק לה לא מיפסלא בהכי דכל א"י בדוקה היא: **איה מתי מבול.** שנמצאים בשאר מקומות וכאן אינן נמצאין: **איה הרוגי נבוכדנצר.** שהרג בה [כג] והופנו כולם ואין אחד מצוי בה על כרחינו בדוקה היא:

נהי

חוץ ממקום הבדוק לה. קסבר דבעי בדיקה משום דירד מבול לא"י תימה וכי מדאורייתא בעי בדיקה [כד] וי"ל דאיצטריך קרא (שלא) לשרפה במקום טומאה דאסור מדאורייתא דבעי' שחיטה ושריפה במקום טהור כשריפת פרים דאיתקוש אהדדי כדמשמע לעיל בסוף טבול יום (דף קה:) ואם תאמר אמאי לא מיחייב משום חוץ כששחטה חוץ למקומה כיון דתמימה היא וראויה לשאר קרבנות כדאמרינן בפרק שני שעירי (יומא דף סג:) גבי שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ דחייב על שניהם הואיל וראויין לשעיר הנעשה בחוץ ויש לומר דלא דמי [כה] דיכול לשנותם דאין עליהם קריאת שם עד שעת הגורל ועוד דאין קרבן [כו] שתהא פרה זו ראויה דאי לשלמים אין שלמים בציבור ועוד דפרה קדשי בדק הבית היא ואין יכול לשנותה בקדשי מזבח: **שנאמר** ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח וכו'. יש ספרים דגרסי ושרף והזה [כז] וכן משמע מדמייתי עלה מפלוגתא דרבי יוחנן ור' אושעיא ומיהו אפי' גרסינן הכא ושחט והזה ניחא דמשמע ליה דאי מקשינן שריפה להזאה ה"ה שחיטה: **אבל** לפנים מן החומה דקרובי קרבה אימא תתכשר קא משמע לן. דפסולה משום דבעיא חוץ לשלש מחנות: **לא** ירד מבול לא"י. תימה והכתיב (בראשית ז) ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים ובבראשית רבה (ח) אמרינן דר' ישמעאל ב"ר יוסי ובהמי אחד היו הולכין בדרך פירוש בהמי שומר בהמות אמר להון ההוא כותאה איתו צלויי על טורא גריזים דלא נחית עליה טופנא אמר אותו בהמי לפני ר' ישמעאל בר' יוסי רבי תן לי רשות להשיב לו תשובה א"ל השב א"ל הר גריזים תחת כל השמים הוא א"ל הן ולא כתיב ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים קרא עליו ולא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך אפי' הבהמי שבך לא יתעקר מן התשובה ושמא י"ל דויכסו כל ההרים היינו ששלט הבל המבול בכל מקום כדאמרינן לקמן דמתו בהבלא ואותו כותי היה ר"ל שלא היה שם לא הבל ולא שום דבר אי נמי לאותו כותי נתכונו לדחות בקש וקרא (להכא) ל"ק דבמקום שירד מבול התם קאמר שנתכסו ההרים: **ומביאין** נשים עוברות ויולדות שם. אף על פי שהתינוקות טמאין בנדה ויולדת לא היו חוששין אלא לשמרם מטומאת מת דבעי הזאה ומטומאה היוצאה מגופן כגון בעל קרי (ט): **ועל** גביהן דלתות. מאן דאמר בפ' קמא דגיטין (דף ח:) ובנזיר פרק כ"ג (דף נה.) ובפ' בכל מערבין (עירובין דף ל:) ובפ' בתרא דחגיגה (דף כה.) אהל זרוק לא שמיה אהל סבר כר' יהודה דאמר בריש הישן (סוכה דף כא.) לא היו מביאין דלתות אלא שוורים שכריסן רחבה והתם טעמא משום דכתיב קרא (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני אע"ג דבעלמא אהל שאינו עשוי בידי אדם לא שמיה אהל ומיהו רבי יהודה ודאי סבר שמיה אהל דהא קא אמר טעמא מפני שדעתו של תינוק גסה עליו: **ומלאו** ועלו וישבו במקומן. קצת תימה מה מועיל בתינוקות דסוף סוף בעינן איש בשעת קידוש שנותנין האפר במים או בשעת הזאה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח בפרק טרף בקלפי [כח] (יומא דף מג.) (י): **מעלה** עשו בפרה. ר"ל נמי ידע דמעלה עשו אלא דאי לא ירד מבול לא"י אין ראוי לעשות מעלה זו ומיהו קצת קשה דהא מודה רבי יוחנן דמתו בהבלא כדלקמן: **מדקאמר** איה מתי מבול מכלל דלא הוו. תימה דלרבי יוחנן גופיה תקשי ליה הכא [כט] דמתו בהבלא:

עין משפט נר מצוה

יד א ב מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הל' ה:
טו ג ד מיי' פ"ב שם הל"ז:

תורה אור השלם

1. וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים: במדבר יט, ג-ד
2. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה
3. בֶּן אָדָם אֱמָר לָהּ אַתְּ אֶרֶץ לֹא מְטֹהָרָה הִיא לֹא גֻשְׁמָהּ בְּיוֹם זָעַם: יחזקאל כב, כד

מוסף רש"י

וכיהון. שחזר כשר בה לכתחילה (לעיל סח:) **מפני קבר התהום.** כל שם קבר התהום וטומאת התהום שבש"ס לשון ספק הוא, כתהום שאינו גלוי, מפני קבר התהום שכל העיר היו מסופקין שמא יש שם קבר ואין לו למת חלל טפח, וטומאה שהיא רצוצה בוקעת ועולה לרקיע, לכך היו בונין אותה ע"ג כיפין, שאפילו יש שם קבר מתחת הרי חלל מפסיק: **ומביאין נשים מעוברות כו'.** משום ההיא דתנן (פרה פ"ג מ"ז) מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד, להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית, וכיון דטבול יום כשר בפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה, והכהן השורפה הזקיקוהו לפרישת שבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין בו, כדאמרינן בפ"ק דיומא (דף ב.) ואמר מר מזין עליו כל שבעה, ותקנו שיהו תינוקות הללו ממלאין לו מים לקדש בהן מי חטאת, ומשום מעלה תקנו שיהו טהורים מכל טומאה, ובתוספתא שנינו עד שיהו בני ז' ובני ח' שנים מגדלין אותן ולא יותר, שלא ראו קרי: **ומביאין שוורים.** כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיים מן השילוח: **וכוסות של אבן בידן.** שכל מעשיה היו בכלי אבנים כדפרישית: **ומלאו.** קסבר האי תנא מילוי בעינן ולא שישלשל בחבל (סוכה כא.):

מסורת הש"ס

א) לקמן קיח. [ע' תו' לקמן קיט: ד"ה אין], ב) ירוש' תרומות פ"ו ה"א, ג) ע' סנהדרין קח., ד) סוכה כא. [פרה פ"ג מ"ב ותוספ' פרה פ"ג ה"ב] ה) תוספ' עדיות פ"ג ה"ג, ו) חולין עא., ז) פרה פ"ג מ"ז, ח) [נמ פל"ב י ע"ש כמה וכמה שינויים, וע"ע דברים רבה עקב פ"ג בנוסחא אחרת], ט) [וע"ע בתו' סוכה כא.] ד"ה ומביאין, י) [וע"ע שם כתבו ישוב לזה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא הוו והופנו הכא נמי הוו והופנו וכו': (ב) רש"י ד"ה דרחוקי וכו' הקדושה הס"ד ואח"כ מ"ה מ"ס ירד מבול ר"ל סבר:

גליון הש"ס

[מתני' אבל וכו' והטמא וכו'. עי' לעיל דף כח ע"ב בתוס' ד"ה מסתברא וכו'] גמ' שחיטתה כנגד הפתח. עיין לעיל דף לג ע"ב תוס' ד"ה אלא:

שינויי נוסחאות

א] גי' ב"ש ומלא"ש וכי"ק סובב. וכ"ה ברש"י לפנינו ובכתה"י [וצריך להיות הפסק הנקודה אחר תיבת סובב]. ואולם הש"מ כאן והב"ח בסוף העמ' הקודם מחקו גי' זו מרש"י: ב] עי' תוי"ט כאן וכן בברכות פ"ב מ"ב, שכ' דתיבת ניחוח לא שייכה הכא אלא אגב גררא דלישנא נקטיה הכא. וע' בליקוטים דף מו ע"ב משם הס"ל: ג] מן החומה כצ"ל. [ותיבות חומת ירושלים נמחקות] (ש"מ, וכ"ה ברש"י): ד] בכי"ל נוסף מה הזאתה כנגד הפתח אף שריפתה כנגד הפתח: ה] אמר קרא על פרשה כו' (*ש"מ): ו] רחקה אבל לפנים כו' אימא תתכשר קמ"ל כצ"ל (*ב"ש, וכ"ה בתוס'): ז] צ"ל ארץ אמאי (*ש"מ): ח] צ"ל טהורה. וכן בסמוך (ש"מ): ט] על גבי הסלע (*ש"מ): י] בידם, הגיעו לשילוח ירדו ומלאו עלו וישבו במקומן כצ"ל (ש"מ, וכעי"ז בכי"צ). ועי' תוס': יא] מדקאמר איה מתי מבול מכלל דלא הוו כו' (כי"מ וכ"ה בתוס', וכעי"ז בש"מ): יב] תיבות ואי אפנו הא איפני נמחקות (*ש"מ וח"נ). וכ"מ מרש"י בע"ב שכתב כולה ר"ל קאמר לה (תו"ק). אבל הב"ח וצ"ק גרסי לה: יג] עי' אות א: יד] עי' אות ב: טו] בכתה"י קדשיהן: טז] צ"ל מפורש בה אל נוכח פני וגו' (ש"מ): יז] צ"ל לא קבע (*בה"ז ורש"ש, ד"ו): יח] צ"ל חוץ (*ש"מ): יט] צ"ל מגג (*ב"ש): כ] ס"א והיו אלו התינוקות ממלאין מי חטאת ומזין עליו (גליון): כא] ובכלי (כי"פ): כב] ושורפה (*שמכ"י): כג] כאן הס"ד ומה"ד הא איפני כולם ואין כו' כצ"ל (גירסת צ"ק). ועי' לעיל אות יב: כד] בדיקה דאיצטריך קרא לפוטרה וי"ל דכיון דמדאורייתא אסור לשורפה במקום טומאה דבעינן שחיטה כו' (גירסת צ"ק עש"ב): כה] דמי לשעירים דיכול (ב"ש): כו] קרבן נקבה בצבור שתהא (ב"ש): כז] וגרסי נמי שרפה שלא כנגד הפתח (באה"מ): כח] גי' צ"ק [עפ"י התוס' בסוכה] וי"ל דמה שהיה יכול לתקן מתקנים משום מעלה דכולה מילתא מעלה בעלמא כדמשני מעלה עשו בפרה וריש לקיש נמי ידע וכו' והד"א: כט] צ"ל דהא מתו. [ותיבות הכא דמתו נמחקות] (ב"ש):

עין משפט
נר מצוה

טז א מיי' פי"ח מהלכות מעה"ק הלכה יא:

שינויי נוסחאות

א] איתביה ר"ל לר"י (ש"מ): ב] בכתה"י וש"מ נוסף ברותחין קלקלו בשכבת זרע, וברותחין נידונו כתיב הכא וישוכו כו'. ועי' הגיר' בר"ה יב ע"א ובסנהדרין קח ע"ב: ג] בכתה"י ושמכ"י דימא. ועי' תוס' כאן ובב"ב ע"ג ע"ב. ועי' לקמן אות כב: ד] נ"ל בי מרבעתא (*ש"מ): ה] בב"ב איתא כופתא, וע"ש ברשב"ם ותוס', וכן מוכח ברש"י סנהדרין לח ע"ב ד"ה כופיתא. וקצת נ"ע רש"י דהכא (הגרי"ב). וכש"מ גריס כבא, בגמ' וברש"י: ו] תיבת ראש נמחק (*ש"מ): ז] בכתה"י נצטננו צידי התיבה. וכן משמע מרש"י (דק"ס). [ותיבת 'המים' שברש"י הוא מהפירוש. נ"ל]: ח] פש תמן מיתא דאמר ר"ל כו' (ש"מ): ט] נצטללו לשם (ש"מ ויעב"ץ). וכ"ה בשבת קיג ע"א: י] גי' ב"ש קחזינן דקאי, עד תלתא דרי הוא דקאי, א"ר אמי כו'. נ"א קחזינן דקאי עד תלתא דרי, הוא דאמר כו' אמי דאמר כל כו' (כי"מ ור' וקי'): יא] בקצת כת"י הגיר' כאילו אוכל שקצים ורמשים והשאר ליתא (דק"ס). וכן משמע מרש"י וכן נכון דדור המבול אינם אבותינו הם כי אנחנו בניו של נח (ח"נ). וע' רש"י שבת קג ע"ב ובמהרש"א שם דמיישב זה: יב] גי' ש"מ וכן שעיר המשתלח. שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא או קרבן כו'. ועי' באות שאח"ז: יג] הגי' בת"כ כך היא אוציא הקדש בדק הבית שאינו בא אל אהל מועד ולא אוציא רובע ונרבע כו', ת"ל להקריב, הכשרים ליקרב. אוציא את אלו שאינם כשרים ליקרב ולא אוציא שעיר המשתלח. ת"ל לה' המיוחדים לשם יצאו אלו שאין מיוחדים לשם. והקושיא נמצא שעיר המשתלח לא ממועט מן ואל פתח אהל מועד לא הביאו רק צריך קרא אחרינא לה' המיוחדים לשם. ובמתניתין ממעט שעיר המשתלח מפסוק ואל פתח אהל מועד. ועי' רש"ק (הגרי"ב): יד] ביומא ובתמורה הגיר' אי קרבן. וע"ש בפרש"י (הגרי"ב): טו] לבא לפתח אהל מועד כצ"ל (*ש"מ): טז] ראויין לפתח אהל מועד כצ"ל (*ש"מ): יז] נ"א לרבות (גליון). וכ"ה בילקוט ובקצת דפוי', עי' דק"ס. אבל ביומא ובתמורה מוכח דגרסי' להוציא כלפנינו. וכן מוכח מרש"י לפנינו (בה"ז). והרמב"ם פסק כהגיר' לרבות, והשיגו שם הראב"ד דגיר' משובשת לזבחים נזדמנה לו עיי"ש באריכה. וע' לח"מ ומרכבת המשנה שם ובבה"ז וצ"ק ושאר מפרשים: יח] מאל פתח (כי"מ. וכ"ה ברש"י): יט] מבול כלומר כל אשר ביבשה לאפוקי דגים שבים כצ"ל, והד"א (*ש"מ): כ] צ"ל היינו (ש"מ): כא] גוריות. קטנים הכניסם כצ"ל (*ב"ש): כב] כאן הס"ד ומה"ד דימא (*שמכ"י). ועי' לעיל אות ג: כג] צ"ל אורך משך (*ב"ש): כד] גיר' יעב"ץ בין קרניו. (ולפ"ז נראה דר"ל דל"ג של ראשו): כה] תיבות וסכר הירדן ליתא בכתה"י: כו] כבא כמו כיבוי דרעיתא (*ש"מ). ולפנינו בעירובין כבויי דראותא: כז] נראה דל"ג כל הקושיא והתירוץ. והטעם עי' בתוס' קדושה: כח] עמדו (כתה"י): כט] בכתה"י וב"ש נוסף ואין עשרה מתקיימים. נ"א אין עשיריה מתקיימים (ש"מ): ל] אבל לפי ענין (ב"ש): לא] עתידין לבא אל פתח אהל מועד (ש"מ): לב] מתרמי לשם חטאת (ש"מ): לג] צ"ל לאחר (*ש"מ): לד] ברשב"ם שם לפנינו גורס אורזילא בר יומא. ומפרש ראם בן יום אחד. ואולי כוונת התוס' להא דאיתא שם דף עד ע"ב ארזילי דימא, ופי' רשב"ם 'ראמים שבים'. [וא"כ יש לגרוס בתוס' כאן ומפרש ראמים שבים]. וצ"ע: לה] צ"ל מאריה (צ"ק): לו] צ"ל אלא שהיו (צ"ק): לז] למזבח אבל מתפיס תמימין לבדק הבית קיימא למזבח כדאמרינן בסוף תמורה כו' כצ"ל (צ"ק): לח] צ"ל וימכרו (באה"מ):

הא איפני נהי דאיפני מירושלים מכולה א"י לא איפני איכא דאמרי איתיביה ר"ל לרבי יוחנן איה מתי מבול איה מתי נבוכדנאצר מאי לאו מדהני הני נמי הוו מידי אירי' הא כדאיתיה והא כדאיתיה איתיביה א] ¹מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא ירד מבול לא"י משום הכי מתו אלא לדידך אמאי מתו משום הבלא כדרב חסדא דאמר רב חסדא א) ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ב] דכתיב הכא ²וישוכו המים וכתיב התם ³וחמת המלך שככה איכא דאמרי איתיביה רבי יוחנן לר"ל מכל אשר בחרבה מתו בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י משום הכי הוי חרבה אלא לדידך מאי חרבה חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי קרי ליה חרבה כדרב חסדא דאמר רב חסדא בדור המבול ב) לא נגזרה גזרה על דגים שבים שנאמר מכל אשר בחרבה מתו ולא דגים שבים בשלמא למ"ד לא ירד מבול לא"י היינו דקם רימא התם אלא למ"ד ירד רימא היכא קם א"ר ינאי גוריות הכניסו בתיבה ג) והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דרימא ג] בת יומא והוי כהר תבור והר תבור כמה הויא ארבעין פרסי משכא דצואריה תלתא פרסי מרבעתא ד] דרישא פרסא ופלגא רמא כבא ה] וסכר ירדנא א"ר יוחנן ראשו הכניסו לתיבה והאמר מר מרבעתא דרישא פרסא ופלגא אלא ראש ו] חוטמו הכניסו לתיבה והא א"ר יוחנן לא ירד מבול לא"י לדברי ר"ל קאמר והא קסגיא תיבה אמר ר"ל קרניו קשרו בתיבה ד) והאמר רב חסדא אנשי דור המבול ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ולטעמיך תיבה היכי סגיא ועוד עוג מלך הבשן היכא קאי אלא נס נעשה להם שנצטננו ז] בצידי התיבה ולר"ש [בן לקיש] נהי נמי דירד מבול לא"י והא לא פש ח] ה) דאמר ר"ל למה נקרא שמה מצולה שכל מתי מבול נצתללו ט] שם ורבי יוחנן אמר למה נקרא שמה שנער שכל מתי מבול נגערו שם אי אפשר דלא אידבקו א"ר אבהו למה נקרא שמה שנער שמנערת עשיריה והא קחזינן י] דהוו תלתא דרי לא משכי א"ר אמי ו) כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל יא] בשר אבותיו תנ"ה כל האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל בשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים: שעיר יב] המשתלח: יג] ורמינהי ⁴או יד] ז) קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן שנאמר ⁵ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד לא הביאו מי שראוי לבא טו] באהל מועד יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין טז] אוציא את אלו שאינן ראוין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא יז] שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה אחר הגרלה נמי האיכא וידוי אלא אמר רב מני לא קשיא כאן א) קודם וידוי כאן לאחר וידוי: הרובע והנרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח יח] אהל מועד

נהי דאיפני מירושלים. כולה ר"ל קאמר לה: מהבלא מתו. וקברום הבאים אחריהם בבתי קברות ואין לחוש לכל הארץ אלא לשאר ארצות שהיה שם מבול ונשקעו בטיט: חרבה דמעיקרא. קודם מבול יט]: מכל אשר בחרבה. לאפוקי דגים שבים: דהיינו כ] דקם רימא התם. הראם זכר ונקבה שהוא גדול ואינו יכול ליכנס לתיבה עמדו שם: גוריות כא]. הכניסם לתיבה: אורזילא. הוא ראם כב] דימא שהוא על שפת הים: בר יומא. ביום שנולד: משכא דצוארי'. משך כג] צוארו: בי מרבעתא דרישיה. בי כד] מרבץ של ראשו: רמא כבא וסכר לירדנא. הטיל גלל בירדן וסכר כה] הירדן ועמד הילוך מימיו. כבא כו] כמו (עירובין דף כט:) כיבוי דרעותא דניסן: חוטמו. שיוכל להנשים: לא ירד מבול לא"י. ולמה ליה לשנויי הכי לימא דהתם קם נ"ל דל"ג כז]: והא קא סגיא תיבה. והא התיבה מהלכת על פני המים מגבוה לנמוך נמצא חוטמו נשמטת מן התיבה ומת: ומשני קרניו קשרו לתיבה: ברותחין נידונו. ונמצא נמלג ברותחין: ולטעמיך תיבה היכי סגיא. והלא זפותה היא מבית ומבחוץ כדכתיב וכפרת אותה וגו' (בראשית ו) וכיון דרותחין הן היאך מהלכת שאין זפתה נפשר: עוג מלך הבשן. דכתיב ביה ויבא הפליט וא"ר יוחנן (נדה דף סא:) זה עוג שפלט מאנשי דור המבול: נס נעשה ונצטננו. המים שבצידי התיבה ושם עמד כח] עוג והראם וגם הזפת לא נפשר והראם לא הוצרך לתיבה ומפני גובהן לא טבעו: הא לא פש. מן המתים שם כלום דאיידי דגבוה היא השפילום המים לבבל שהיא מצולה: למה נקרא שמה מצולה. דכתיב (ישעיה מד) האומר לצולה חרבי: אי אפשר דלא אדביקו. בטיט: שמנערת עשיריה כט]. מפני שאין מרחמים על הבריות כדאמרינן במסכת ביצה (דף לב:) עשירי בבל יורדי גיהנם הן: כאילו אוכל שקצים ורמשים. של מבול: או קרבן שומע אני כו'. קרבן דכתיב בשחוטי חוץ (ויקרא יז) להקריב קרבן וגו' דריש ליה בת"כ על הקרבן חייב ואינו חייב על השוחט חולין בפנים או קרבן לאו להכי אתא אלא לחייב על קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שאף הן נקראו קרבן כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד ואין זה אלא לבדק הבית: שאין ראוין לפתח אהל מועד. אני שמעתי בסדר יומא לפי ששחטן בעלי מומין דקי"ל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה במס' תמורה (דף ז:) אבל ל] לענין הסוגיא אני למד כאן דאפילו תמים נמי קרי אינו ראוי דלא הועתד לבא אל אהל מועד דהא פרת חטאת תמימה היא וקרי לה אינו ראוי: אוציא את אלו שאין. עתידין לא] לאהל מועד ולא אוציא שעיר המשתלח דראוי הוא שהוא תמים דבעינן שיהא ראוי לשם דלא ידעינן הי מתרמי לב] זה שמעתי. ולפי סוגיא של שמועה זו משמע דקרי ליה ראוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ווידוי: ת"ל לה'. להקריב קרבן לה' המיוחד לה' להוציא שעיר המשתלח שאינו מיוחד לשם: קודם הגרלה. הוי ראוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ואי לאו דמעטינן מלה' ה"א לחייב: אחר לג] הגרלה. לא ראוי לבא הוא ומימעיט מאל פתח: הא איכא וידוי. דבעי ליכנס להתוודות עליו: תיפוק לי מאל פתח אהל מועד. דהא לאו ראוין הן לבא לעזרה:

בשלמא

היינו דקם רימא התם. ואע"ג דכל השאר מתו בקבלה מחמת שהיה גדול וגבור לא הזיק לו ההבל: אורזילא דרימא. גר' ר"ת פי' עופר של ראם דעופר האילים מתרגמי' אורזילא דאיילא (שיר ב) ורימא הוא ראם ולא כרבי שמואל דגרס בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עג.) אורזילא דימא לד] ומפרש דג של ים ואגב ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שבים ואותם בופל"ש שאנו קורין ראם ליתא וחלבם אסור דראם ודאי מין חיה הוא וחלבו מותר כדכתיב אקו ודישון ומתרגמינן ויעלא ורימא ובופל"ש שבמקומינו קטנים דאין לומר שהוא מין ראם ויש במינו גדול דא"כ מאי קשיא ליה היכא קם הא לא קשיא ליה אריה לה] דבי עילאי בפרק אלו טרפות (חולין דף נט:) היכא קם שהיו לו] אריות אחרים קטנים שיכול להכנים ועוד הא קא חזינן דאותן בופל"ש בני מלאכה נינהו ומושכין בקרון וחורשין בהן וראם לאו בר מלאכה הוא דכתיב התקשר ראם בתלם עבותו אם ישדד עמקים אחריך (איוב לט): יצאו קדשי בדק הבית. בלשון אחר פי' בקונטרס דממעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דאינה ראויה לפתח אהל מועד ונראה דאין זו ראיה דפרת חטאת לא קיימא למזבח לז] ולאו מתפיס תמימים לבדק הבית הא אמר בסוף תמורה (דף לג:) דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ונמכרו לח] לצורכי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי בדק הבית תמימים משעירי יוה"כ דאמר בפ' שני שעירי (יומא דף סג:) דחייב על שניהם בחוץ הואיל וראויים לשעיר הנעשה בחוץ וכ"ש הנך דאין יוצאין מידי מזבח וי"ל כיון דעדיין לאו קדשי מזבח נינהו לא חשיבי ראוין לפתח אהל מועד א): כאן קודם הגרלה כו'. בפ' שני שעירי (יומא דף סג:) אמרי' דחייב על שניהם והיינו למסקנא דשמעתין דמשני כאן קודם וידוי וכו' אבל קודם הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה בחוץ: כאן קודם וידוי כאן לאחר וידוי. ומדפטר קרא קודם וידוי כ"ש לאחר וידוי וכי איצטריך פתח אהל מועד משום פרה ומשום קדשי בדק הבית ומיהו היא גופה תימה אמאי לא ממעטינן מלה' ובפ"ק דתמורה (דף יג.) גרס בכל הספרים ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' שמיוחדים לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי בדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת בברייתא' דלא תיקשי מתני' ועוד איצטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גגו כדאמרינן לעיל בפ' השוחט והמעלה (דף קז:):

מסורת הש"ס

א) [ר"ה יב. סנהדרין קח: ועי' ירוש' סנהדרין פ"י ה"ג, ב) סנהדרין קח. קידושין יג., ג) ב"ב עג: ע"ש, ד) ר"ה יב. סנהדרין קח: ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ג, ה) [שבת קיג: ע"ש דברי ר"ל ור"י בהיפך] ירוש' ברכות פ"ד ה"א, ו) [שבת קיג:], ז) [יומא סג: תמורה ו: יג.] ת"כ אחרי פרק ו ה"ו וה"ז, ח) [וע' תו' יומא סג: ד"ה וכלן].

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ: בראשית ז, כב
2. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם: בראשית ח, א
3. וַיִּתְלוּ אֶת הָמָן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה: אסתר ז, י
4. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז, ד
5. וַנַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: במדבר לא, נ

מוסף רש"י

וחמת המלך שככה. וסתם חמה רותחת היא, כדכתיב וחמתו בערה בו (ר"ה יב.). שככה, נחה מרתחו, הכא נמי מים נחו מרתחתן (סנהדרין קח:) אורזילא דרימא בר יומא. ראם בן יום אחד, דאותו היום נולד: כהר תבור. כן היה גדול: מרבעתא דרישא. מקום הנחת ראשו כששוכב על הקרקע (רשב"ם ב"ב עג:) רמא קבא. הטיל רעי וסכר הריעי לירדנא לפי שעה עד שמסמסוהו המים מעט מעט (שם לגירסת רמא כופתא) בשר אבותיו. שמתו שם בגולה (שבת קיג:): או קרבן שומע אני כו'. רישא דברייתא בתו"כ הכי איתא, יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא וכו', ת"ל קרבן, על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין, אי קרבן שומע אני וכו', כלומר או אינו אומר קרבן להוציא את החולין בפנים אלא להביא קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב, שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא, והא ודאי בדק הבית הוא (יומא סג:). ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי זהב אצעדה וצמיד, דהיינו למלאכת המשכן (תמורה ו:) יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין. לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד, ואני שמעתי שאינן ראוין לפתח אהל מועד ששתם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן, דאמר מר המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה, וא"א להעמידה כן במקומה במס' זבחים (יומא שם וכ"פ בתמורה שם):

בשלמא רובע ונרבע משכחת לה. דאיכא למעוטינהו מלהקריב דאקדשינהו והדר נרבעו וכיון דחזו כבר ואידחו לאויס קרינא בהו שנראו כבר ולא מיימעטי מאל פתח דאיכא למימר הכי אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו בשנראה לבא ואחר כך שחטו בחוץ חייב אבל שעיר המשתלח לאחר וידוי מיימעיט מאל פתח שהרי זה הביאו כשנראה לבא ומשיגא לאחר וידוי לא נראה לבא: **אלא מוקצה ונעבד.** על כרחך מקמי דאקדשינהו הוו להו מוקצה ונעבד דאי לבתר דאקדשינהו תו לא מיתסרי בהקצאה ועבודה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: **בה'.** וכתב בעמיתו דבריס שיש בהם לשם ולעמיתו: **לרבות קדשים קלי.** שהכופר בהן ונשבע והודה חייב עליהם אשם גזילות שהן ממון בעלים דקרינא ביה וכתב בעמיתו: **דבר ערום.** וחייל אף על המוקדשים כבר הלכך ממעטי בחוץ מלהקריב קרבן דלאו בני הקרבה נינהו דכתיב (ויקרא כב) כי משחתם בהם וכל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים: נראה לי דה"ג **אתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן בולדות קדשים.** כלומר הנך דאגרכנו למעוטינהו מלהקריב קרבן ולא נפקי מאל פתח על [1] כרחך בשנראו כבר מיירי לא משכחת אלא בולדות קדשים ואירע להו פסול במעי אמן דנראו לבא אל פתח אהל מועד [2] קודם שנעשו אתנן ומחיר אם בא להקריב את אמן היו הן באין אל פתח דאי בדאקדשינהו לא משכחת לה דאין אתנן ומחיר חל על המוקדשין לפי שאינן שלו ומקרא נפקא לן בתמורה (דף ל:) ואי בדהוו אתנן והדר אקדשינהו מאל פתח נפקי וכן כלאים ויוצא דופן דאי [3] אקדשינהו משנולדו מאל פתח נפקי אבולדות קדשים דמעיקרא עם אמן נראו לבא: **וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין.** בולדתן מתקדשות הלכך חל אתנן ומחיר עליהן אם נתן לה עובר של מוקדשין באתנן ולא קדיש עד שנולד: **בהוייתן (הן).** לשון הוייה נקט בהו משום דמאשר יהיו לך נפקי לן ולדות קדשים ליקרב רק [4] קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות במסכת תמורה (דף יח:): **וגריני.** הנך תלת פלוגתא דר' שמעון ורבנן במתני': **משום דמאיסי.** בעודן במומן פטרי רבנן בחוץ ולא מתקבלין [5] בפנים: **מודו ליה.** דהואיל וחזו לאחר זמן קאי בלא תעשה: **ובני יונה** לא גרסינן: **דאיחזו ואידחו אימא.** אע"ג דכי עבר מומן ירלו השתא מיהא דחויין נינהו ונפטר בחוץ: **לא תעשון כן.** בספרי [6] דריש ליה בתחילת ביאת הארץ היום אנו מטלטלין את המשכן ואנו אסורין בבמה ואין אנו מקריבין אלא במשכן לפיכך כל הקרבנות כשריס להקריב משנבנה לארץ י"ד שנים של כיבוש וחילוק אנו מותרין בבמה ושם לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה יא] להקריב חובות ומה אנו מותרין בה אינם כל היתר בעיניו נדרים ונדבות שאינן חובה עליו אלא שיהרו בעיניו להתנדב כי לא באתם עד עתה וגו' עד שתבאו אל המנוחה לשילה שאע"פ שנכנסתם לארץ בעברכם את הירדן עדיין לא באתם אל המנוחה: **כי עייליתו לארץ.** י"ד שנים שתכבשו ותחלקו: **ישרוף הקריבו.** נדרים ונדבות הקרב יב] בבמת ליבור: **חובות לא תקריבו.** אינם אינם יג] שבכם לא יקריב שום חובה ואפילו בבמת ליבור עד שתבאו אל המנוחה ותקריבום. אלמא חובות דגלגל מחוסרי זמן הם עד כי יבא שילה ויקריבום שם וקאמר רחמנא לא תעשון אותם בגלגל ומשמע בין בבמת ליבור בין בבמת יחיד אלמא מחוסר זמן בבמה בלא תעשה: **אי הכי.** דהנך דגלגל מחוסרי זמן קרית להו: מילקי

אתנן ומחיר יוצא דופן וכלאים בוולדות קדשים. אתנן מיתוקק בקדשים קלים אפילו לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דממונו הוי אינו חל עליו כדדרשינן פ' כל האסורין (תמורה ל:) לכל נדר פרט לנדור: **וקסבר** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים יד]. וא"ת למה לי קרא למעוטי הלא חולין גמורים נינהו ודינם כשאר חולין לישחט בחוץ דאפילו פדיון לא בעו דאין קדושה חלה עליהן כלל כדמוכח בתמורה בפרק כילד מעריסין (דף כד:) דתנן אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ופריך בגמ' ל"ל למימר אם נקבה זבחי שלמים נקבה מי קדשה בבכורה ומשני סיפא אתאן לבהמה דהקדש וקתני סיפא ילדה טומטום או אנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ומפרש בגמ' [שם כה.] משום דסבר בהוייתן הן קדושים טו] ואין קדושה חלה בדבר שאין ראוי ליקרב א"כ הכא נמי לא חיילא אאתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן וי"ל דהא דאמר רשב"ג אין קדושה חלה עליהן היינו קדושת הגוף (לפדות) ולאיסר בגיזה ועבודה אבל קדושת דמים איכא ליפדות שלא במום ולכך בעי האי קרא דלא ממעטי מפתח אהל מועד בקדשי טז] בדק הבית יז] ולמאן דאמר במעי אמן הן קדושים אפילו קדושת הגוף נחתא עלייהו דתפסתינהו קדושה דאימיה וא"ת למאן דאמר בהוייתן נמי נימא מיגו דנחתא להן קדושת דמים נחתא להן קדושת הגוף כדאמר בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט: ושם) גבי מפרש נקבה לאשם ודוחק לומר רשב"ג יח] סבר לה כרבי שמעון דלית ליה מיגו דאמר תמכר שלא במום ועוד דאי כרבי שמעון אפילו סבר במעי אמן קדושים לא חיילא עליה קדושת הגוף כדמפרש התם רבי שמעון לטעמיה דאמר כל מידי דלא חזי לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף וגם אין לפרש דשאני מפרש נקבה דחזי לשאר קרבנות ושייך מגו טפי דהא אפילו בטרפה אשכחן דאמרינן מגו בסוף יש בקרבנות (שם דף יח.) ונראה לפרש דהכא מיירי כגון דלאחר שנעשו אתנן ומחיר הקדשן או בעודן במעי אמן או אחר שנולדו דכיון שהקדשן בפירוש חיילא עלייהו קדושה וא"ת ולוקמה נמי הכא כמ"ד במעי אמן הן קדושים וכגון שהקדיש בהמה מעוברת ושייר העובר כר' יוחנן דאמר בפ' כילד מעריסין (תמורה כה.) אם שייר משוייר ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדישן ואע"ג דרבי יוחנן איתותב התם הא לבסוף יט) מסיק כתנאי ועוד מצי לאוקומה בבהמה של חולין מעוברת ועשה העובר אתנן ומחיר ואחר כך הקדישה יח] וי"ל דניחא ליה לאוקומה בפשיטות כמאן דאמר בהוייתן הן קדושים והקדישן יט] ואח"כ נתעברה ואם תאמר בהיא דכילד מעריסין (ג"ז שם) דדייק ארשב"ג דסבר בהוייתן הן קדושין מרישא נמי הוה מצי למידק הכי דאם נקבה זבחי שלמים דאוקימנא בבהמה דהקדש ואי במעי אמן הן קדושות לא היה יכול להפקיע קדושת הולד ויש לומר דנטר עד סיפא ומפרש לה וה"ה לרישא ואם תאמר בסוף בהמה המקשה (חולין עז.) דתנן המבכרת שהפילה שילא ישליכנה לכלבים ובמוקדשין תקבר ומפרש בגמ' (שם:) משום דרובא בר מיקדש היא על כרחך מדקאמר תקבר קסבר במעי אמן הן קדושין דאי בהוייתן אמאי תקבר הא לא חיילא קדושה אלא בחזי להקרבה כדפרישׁ ואם כן כולה בר מיקדש היא ואמאי נקט רובא דאפי' אכלאים ונדמה תפשה קדושת אימיה אי במעי אמן הן קדושים כדאשכחן בתמורה בסוף יש בקרבנות (דף יח.) דאמרינן גבי כלאים טומטום ואנדרוגינוס דאי אתה מוצא אלא בולדות קדשים ולכל הפחות אתיא כמאן דאמר במעי אמן הן קדושים כ ויש לומר דנקט רובא ולא כולה משום דאיכא דמות

משום דפסולא דגופייהו. בכל דוכתי משמע דפסול הגוף חמיר מפסולא דאתי מעלמא כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף ד.) מה לשינוי קודש שכן פסולו בגופו ובפסחים בסוף אלו דברים (דף עג:) נמי אמרינן כל שפסולו בגופו ישרף מיד דהא כ] דמשמע הכא איפכא לאו משום דפסול הגוף קיל אלא הכי קאמר דמוס עובר ותורין שלא הגיע זמנן הפסול תלוי בגופו כא] ואם היה מוס עובר מיד והתורים גדילין לאלתר היו ראויין אבל אותו ואת בנו אין הפסול תלוי בגופו שיועיל לו שום תיקון לכולי יומא לא חזי:

מסורת הש"ם

א) [ע' תו' חולין מא. ד"ה כיון] פסחים צ. יבמות פג: ע"ז נג: חולין מ רע"ע כלאים פ"ז מ"ד.
ב) [פסחים 5. ב"ק יב: עו. סנהדרין קיב:], ג) קידושין נב: ב"ק יב: ב"מ קכג: בכורות נג: תמורה ח. ת"מ ויקרא חובה פרש' יב פרק כ"ב ה"ג, ירושל' ב"ק פ"א ה"ב, ד) [לעיל נח. מנחות פג. חולין 5. תמורה יח: כה. כריתות כג: נדה מא.], ה) ליתא בח"ג, ו) דברים סה, ז) [ע' בתו' תמורה כד: ד"ה קסבר דממלגו בע"ל], ח) [ע' תו' ב"ק מז. ד"ה מ"ט סנהדרין פ: ד"ה עובר].

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וקסבר וכו' וי"ל דנקט רובא. עיין לעיל דף פד ע"ב תוס' ד"ה ומוציא:

שינויי נוסחאות

א) כ"ל נרבעו (ב"ש, וכ"נ מרש"י): ב) לה"ל הן (*ש"מ): ג) מיעות מוקצה ונעבד עבודת כוכבים נמתק (*ש"מ). וכתה"י ליתא נמי מיעות בקדשים קלים. ועי' דק"ס: ד) בכ"ל נוסף וטרפה: ה) להו (*ש"מ): ו) בכתה"י ר"ש לרבנן. וכ"ה בפיס"מ לר"מ ובפרי"ד ע"ש. ועי' חות כ: ז) בכי"פ וע"כ: ח) מועד במעי אמן קודם כו' לל"ל (*ב"ש): ט) ל"ל אי (כי"פ): י) ל"ל דכתיב רק (*ש"מ): יא) פה היום להקריב (*ש"מ): יב) ל"ל הקריבו (*ש"מ): יג) איש איש היחידים שבכם לל"ל (*ב"ש): יד) קדושים משום אתנן ומחיר נקט ליה דאי במעי אמן הן קדושים לא חייל עלייהו ומיחייב בחרם. אבל משום יוצא דופן וכלאים לא אצטריך דבכל ענין ניחא. וא"ת ואי קסבר בהוייתן הן קדושים למה לי כו' (כי"ב וג"): טו) קדושים דאי ס"ד דבמעי אמן הן קדושים הא תפסינהו דאמר בהוייתן הן קדושין אין קדושה חלה כו' (ב"ש): טז) ל"ל בקדשי (צ"ק וח"מ): יז) ל"ל דרשב"ג (ב"ש): יח) הקדישם (באה"מ): יט) ל"ל והקדישה (ב"ש): כ) ל"ל הא (ב"ש וצ"ק). ומקוטיים התוס' משמע דגרסו בגמ' אימא מודה ליה ר"ש לרבנן. כמ"ל בחות ו. כ"כ המפרשים [וכ"ג הרע"ב (הגרי"ב)] ועי' קר"ל: כא) בגופן ואם היה המום עובר כל"ל (ב"ש):

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל' ה:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ:
ויקרא ה, כא
2. לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו: דברים יב, ח

מוסף רש"י

ומעלה מעל בה'. וכתב בעמיתו, גבי שבועת הפקדון כתיב (ב"ק יב:), ונשבע על שקר וחזר והודה והביא את אשמו (רשב"ם ב"ב קכג:): **לרבות קדשים** קלים שהן ממונו. הא דכתיב בה' לרבות קדשים קלים, שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חברו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש ואשם (ב"ק שם בבורות נג: תמורה ח.). אע"ג דאין נשבעין על ההקדשות והנשבע עליהן והודה אינו מביא אשם של שבועת הפקדון דוכתב בעמיתו כתיב, הני אתיבו להו מבה', וכתב בעמיתו נמי קרינא ביה, לפי שהן ממונו (קדושין נב: וכריתות כ"ק יב:). דקרינא ביה בה' ובעמיתו, דכתיב ומעלה מעל בה' וכתב בעמיתו ושלם, ואנו אין בהם לה' ובעמיתו (בכורות שם). שהן ממונו של חברו וקרינן ביה בה' וכתב, בעמיתו וכתב (ב"ק שם). כשאר גזל ממון, שהרי ממונו הן, שהבאר והשור שלו ואין לגבות בהן אלא לאחר מיומיים ולכהן חזה ושוק, וכתב' ובעמיתו קדרים, דהיינו שלמים, שהאימורים לה' והבשר לבעלים, והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שיעוי וכן הוא אומר (דהי"ב כו) ויומעל בה' אלהיו, וכן בסוטה הוא אומר (במדבר ה) אם לא כי נטמה אשתו ומעלה בו מעל, במו"כ, דהא מעילה ממש ליכא בשלמים, דדפרישת דממעיט להו בתו"כ מדכתיב קדשי ה' בהנה מן ההקדש גבי מעילה (רשב"ם ב"ב שם) **בהוייתן** הן קדושים. כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י תמורה יא.). ולהכי נקט לשון בהוייתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב לך קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכריתות כ"ק:):

כריתות כג:):